

# Antropologia kulturowa - opis przedmiotu

| Informacje ogólne   |                                          |
|---------------------|------------------------------------------|
| Nazwa przedmiotu    | Antropologia kulturowa                   |
| Kod przedmiotu      | 14.7-WP-SOCP-AKUL-W_pNadGenB2UZG         |
| Wydział             | <a href="#">Wydział Nauk Społecznych</a> |
| Kierunek            | Socjologia                               |
| Profil              | ogólnoakademicki                         |
| Rodzaj studiów      | pierwszego stopnia z tyt. licencjata     |
| Semestr rozpoczęcia | semestr zimowy 2016/2017                 |

| Informacje o przedmiocie        |                                                                                  |
|---------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------|
| Semestr                         | 4                                                                                |
| Liczba punktów ECTS do zdobycia | 5                                                                                |
| Typ przedmiotu                  | obowiązkowy                                                                      |
| Język nauczania                 | polski                                                                           |
| Sylabus opracował               | <ul style="list-style-type: none"><li>dr hab. Dorota Angutek, prof. UZ</li></ul> |

| Formy zajęć |                                         |                                        |                                            |                                           |                     |
|-------------|-----------------------------------------|----------------------------------------|--------------------------------------------|-------------------------------------------|---------------------|
| Forma zajęć | Liczba godzin w semestrze (stacjonarne) | Liczba godzin w tygodniu (stacjonarne) | Liczba godzin w semestrze (niestacjonarne) | Liczba godzin w tygodniu (niestacjonarne) | Forma zaliczenia    |
| Wykład      | 15                                      | 1                                      | -                                          | -                                         | Egzamin             |
| Ćwiczenia   | 30                                      | 2                                      | -                                          | -                                         | Zaliczenie na ocenę |

## Cel przedmiotu

Uświadomienie i eliminacja europocentrycznych i megalomańskich mitów oraz przesądów etnicznych wśród studentów i klasycznych antropologów. Rozpoznawanie starej i nowej naukowej formuły antropologii.

Świadomość użyteczności wiedzy i umiejętności antropologicznych w profesji socjologa.

Przyjmowanie w praktyce postawy relatywizmu kulturowego.

Wiedza na temat polskiej kultury ludowej.

Diagnozowanie współczesnych zjawisk kulturowych w Europie oraz obszarach jej wpływów.

## Wymagania wstępne

Brak

## Zakres tematyczny

Zakres tematyczny wykładów:

1. Podstawowe zagadnienia i obszary badawcze dyscyplin antropologicznych, podzielone według kryterium teoretycznego (kultura) i opisowego (typy kultur tradycyjnych i współczesnych).
2. Podstawowa terminologia, definicje oraz zadania antropologii kulturowej na tle innych nauk społecznych.
3. Podstawowe dychotomie antropologii: swój/obcy, orbis interior/orbis exterior, kultura/natura, centrum/periferie.
4. Typy społecznej solidarności: mechaniczna, heroiczna, mistyczna, organiczna.
5. Ewolucja teoretycznych problemów badawczych w antropologii oparta na charakterystyce okresów: etnocentrycznego, relatywistycznego, postmodernistycznego i konstruktywistycznego (opisowo-interpreatywnego).
6. Spotykane typy europocentryzmu i antropologiczne mity na temat „obcych” i kultury ludowej.
7. Tradycja w różnych typach kultur i generacjach współczesnego społeczeństwa polskiego.
8. Antropologia historyczna:Przełomowe wydarzenia w dziejach kultury euro-atlantycznej implikujące zmianę formuły światopoglądowej. Kolejne „odczarowania świata” w: archaicznej Grecji, okresie odkryć geograficznych, Reformacji, Oświeceniu i ponowoczesności.
9. Antropologia historyczna, kolonializm i postkolonializm.
10. Charakterystyka kultury ponowoczesnej
11. Charakterystyka wybranych nowych zjawisk kulturowych w skali globu: kreolizacja a homogenizacja, indygenizacja, tradycja wynaleziona, folklorizm a postfolklorizm, nowoplemienność.
12. Nowe kulturowe modele osobowości, przyczyny ich formowania się i oraz sposoby funkcjonowania indywiduów w społeczeństwie.
13. Antropologia zmysłów.
14. Bachiczna tradycja Zielonej Góry.

Zakres tematyczny ćwiczeń:

1. Charakterystyka historycznej kultury chłopskiej.
2. Opis i definiowanie zjawisk ze sfery religijnej i obyczajowej: rytuał, obrzęd, obyczaj, zwyczaj, ceremonia, sankcje społeczne, nawyki społeczne.
3. Przyczyny rozpadu kultury chłopskiej i jej relikty: rytualizm, sensualizm, przesąd, zabobon, obyczaj.
4. Karnawalizacja kultury a dawne tradycje: Wszystkich Świętych/Halloween, DzieńKobiet/Walentynki, Winobranie i inne jarmarki oraz ich społeczno-kulturowe funkcje.
5. Praktyczne rozpoznawanie nowych współczesnych zjawisk kulturowych oraz umiejętność diagnozowania ich społecznych funkcji: kreolizacja, indygenizacja, tradycja wynaleziona, folkloryzm a postfolkoryzm, nowoplemienność, peryferyzacja centrum, kompresja czasu i przestrzeni.
6. Charakterystyka współczesnych typów kultur i grup etnicznych: nowe miejskie diaspory, grupy tubylcze, protonarody, postkolonialne państwa wieloetniczne, kultury ponowoczesne, tradycjonalistyczne.
7. Znajomość tradycyjnych etnograficznych metod badawczych i posługiwanie się nowoczesnymi metodami badawczymi antropologii i etnografii w badaniu nowych typów kultur i grup etnicznych: metoda porównawcza, konfesjonalizm (tradycyjny wywiad etnograficzny), zogniskowany wywiad polifoniczny, metoda dialogiczna i opis „gęsty”, metoda perspektywizmu.
8. Jak nie należy uprawiać antropologii? O przejmowaniu perspektywy badanych i rzeczywistym perspektywizmie oraz wprowadzaniu zmian w kulturze badanych. Postawa obserwacji i postawa zaangażowania.
9. Bachiczna i winiarska tradycja Zielonej Góry.

Metody kształcenia

Wykład konwencjonalny, wykład konwersatoryjny.

Praca w grupach na bazie literatury antropologicznej i etnograficznych materiałów źródłowych z wyznaczonymi przez prowadzącego zadaniami do realizacji, quizy, zestawienia tabelaryczne, krzyżówki tematyczne.

Samodzielna lektura książek antropologicznych (podręczniki, monografie) oraz etnograficznych i dyskutowanie ich treści podczas wykładu konwersatoryjnego.

Efekty uczenia się i metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się

| Opis efektu                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Symbole efektów                                                         | Metody weryfikacji                                                                                                                       | Forma zajęć                                                                  |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|
| Student posiada elementarną wiedzę na temat naukowego statusu antropologii kulturowej i użyteczności jej wiedzy dla socjologa oraz ogólniejszego wykształcenia humanistycznego.                                                                                                                                                                                                                        | <ul style="list-style-type: none"><li>• <a href="#">K_W03</a></li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>• aktywność w trakcie zajęć</li><li>• egzamin - ustny, opisowy, testowy i inne</li><li>•</li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>• Wykład</li><li>• Ćwiczenia</li></ul> |
| Jest świadomy zróżnicowania społecznego w Europie jako następstwa odrębności kulturowych: etnicznych (migracje, regionalizacja) i historycznych (generacje, wpływ tradycji) oraz zapożyczeń (dyfuzja, umasowienie). Zna nowe zjawiska, wokół których zorganizowane jest życie społeczne młodszych generacji i indywidualne inicjatywy i ukierunkowanie życiowe oraz motywacje aktywności wspólnotowej. | <ul style="list-style-type: none"><li>• <a href="#">K_W07</a></li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>• egzamin - ustny, opisowy, testowy i inne</li></ul>                                               | <ul style="list-style-type: none"><li>• Wykład</li></ul>                     |
| Rozumie determinujący wpływ kultury na sferę społeczną i pojawienia się nowych instytucji i organizacji umożliwiających czynne włączanie się w życie społeczne.                                                                                                                                                                                                                                        | <ul style="list-style-type: none"><li>• <a href="#">K_W10</a></li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>• aktywność w trakcie zajęć</li><li>• egzamin - ustny, opisowy, testowy i inne</li></ul>           | <ul style="list-style-type: none"><li>• Wykład</li><li>• Ćwiczenia</li></ul> |
| Posiada podstawową wiedzę o kulturach tradycyjnych (plemiennych i ludowych) oraz nowych, złożonych zjawiskach społeczno-kulturowych w Europie i obszarach jej wpływów, przyczynach i symptomach rozpadu pierwszych i wystąpienia nowych zjawisk.                                                                                                                                                       | <ul style="list-style-type: none"><li>• <a href="#">K_W13</a></li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>• egzamin - ustny, opisowy, testowy i inne</li></ul>                                               | <ul style="list-style-type: none"><li>• Wykład</li></ul>                     |
| Posiada wiedzę o metodzie porównawczej, obserwacji uczestniczącej i konfesjonalizmie w formule modernistycznej (Malinowski), zna ich wady oraz zna nowe metody heteroglosji, dialogiczności i perspektywizmu.                                                                                                                                                                                          | <ul style="list-style-type: none"><li>• <a href="#">K_U06</a></li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>• aktywność w trakcie zajęć</li><li>• aktywność podczas wykonywania prac zespołowych</li></ul>     | <ul style="list-style-type: none"><li>• Ćwiczenia</li></ul>                  |
| Student potrafi samodzielnie rozpoznawać i interpretować historyczne i współczesne zjawiska społeczno-kulturowe wykorzystując pojęcia i definicje antropologiczne.                                                                                                                                                                                                                                     | <ul style="list-style-type: none"><li>• <a href="#">K_U02</a></li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>• aktywność w trakcie zajęć</li><li>• aktywność podczas wykonywania prac zespołowych</li></ul>     | <ul style="list-style-type: none"><li>• Ćwiczenia</li></ul>                  |
| Potrafi posługiwać się kategoriami i teoretycznymi charakterystykami zjawisk kulturowych do opisu zmian społeczno-kulturowych.                                                                                                                                                                                                                                                                         | <ul style="list-style-type: none"><li>• <a href="#">K_U14</a></li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>• egzamin - ustny, opisowy, testowy i inne</li></ul>                                               | <ul style="list-style-type: none"><li>• Wykład</li></ul>                     |
| Potrafi wyszukiwać, gromadzić i syntetyzować informacje z różnych źródeł na temat zjawisk społeczno-kulturowych w ramach zadań grupowych.                                                                                                                                                                                                                                                              | <ul style="list-style-type: none"><li>• <a href="#">K_K03</a></li></ul> | <ul style="list-style-type: none"><li>• aktywność w ramach wykonywanych prac zespołowych</li></ul>                                       | <ul style="list-style-type: none"><li>• Ćwiczenia</li></ul>                  |

Warunki zaliczenia

Zaliczenie wykładu

|                          |       |
|--------------------------|-------|
| Forma zaliczenia wykładu | Uwagi |
|--------------------------|-------|

|                                            |                                                                                                         |
|--------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Zaliczenie na ocenę.                       | Tak                                                                                                     |
| Egzamin ustny.                             | Minimalny próg wymagań uzyskanie 50% punktów za udzielenie poprawnych odpowiedzi na wylosowane pytania. |
| Zakres materiału dotyczący egzaminu.       | Zgodnie z przedstawionym na pierwszych zajęciach sylabusem (wykład + ćwiczenia).                        |
| Zasady uzyskania oceny końcowej z wykładu. | Ocena z wykładu to ocena z egzaminu.                                                                    |

#### Zaliczenie ćwiczeń

|                                                              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|--------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Forma zaliczenia ćwiczeń                                     | Uwagi                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| Zaliczenie na ocenę                                          | Tak                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| Zakres materiału obejmującego przygotowanie do zajęć i prac. | Zgodnie z przedstawionym na pierwszych zajęciach Sylabusem.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| Aktywność podczas zajęć.                                     | <p>Merytoryczne przygotowanie, umiejętność podania przykładów, umiejętność wykorzystania omawianych tekstów. Za aktywność przyznawane są punkty.</p> <p>Prezentacja wypowiedzi dotyczących dwóch wybranych lektur obowiązkowych z niżej wymienionych:</p> <p>R. Benedict, Wzory kultury, przeł. L. Prokopiuk, Warszawa 2001.</p> <p>E. Hall, Ukryty wymiar, przeł. B. Hołówka, Warszawa 1987.</p> <p>E. Hall, Poza kulturą, Warszawa 1984.</p> <p>M. Harris, Krowy, świnie, wojny i czarownice, Warszawa 2008.</p> <p>E. Redliński, Konopielka, Warszawa 2006.</p> <p>P. Rabinow, Refleksje na temat badań terenowych w Maroku, Wyd. Marek Derewoecki, Kęty 2010.</p> <p>W. J. Burszta, Świat jako więzienie kultury, Warszawa 2008.</p> <p>N. Barley, Niewinny antropolog, Prószyński i S-ka, Warszawa 1997.</p> <p>J. Sudnikiewicz, Pustynny barbarzyńca, Gdańsk 2014</p> |
| Aktywność w ramach wykonywania prac zespołowych.             | Współpraca w ramach zadań realizowanych podczas zajęć a także w ramach prac przygotowujących poza zajęciami. Za aktywność przyznawane są punkty.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| Proporcje zadań i ich wpływ na ocenę końcową z ćwiczeń.      | Ocena z ćwiczeń stanowić będzie średnią arytmetyczną ocen cząstkowych.*                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |

\*Zasady ustalania oceny w przypadku średniej

#### Ocena końcowa z przedmiotu\*

|                                                   |                                                                                                              |
|---------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Oceny brane pod uwagę w przypadku oceny końcowej  | UWAGI:                                                                                                       |
| Wykład + ćwiczenia kończące się uzyskaniem oceny. | Warunkiem uzyskania pozytywnej oceny końcowej jest uzyskanie pozytywnej oceny z ćwiczeń i wykładu (3.0-5.0). |
| Zasady uzyskania oceny końcowej.                  | Ocena końcowa stanowi średnią arytmetyczną ocen z ćwiczeń i wykładu*.                                        |

## Literatura podstawowa

- Gellner E., Socjologia a antropologia społeczna, [w:] Pojęcie pokrewieństwa i inne szkice o metodzie i wyjaśnianiu antropologicznym, Wydawnictwo „Universitas”, Kraków 1995.
- Janks Ch., Kultura, przeł. W. J. Burszta, Wydawnictwo „Zysk i S-Ka”, Poznań 2000.
- Angutek D., Romantyczne korzenie antropologicznego rozumienia zjawiska kultury, [w:] Aksjologiczne źródła pojęć, (red.) A. Pałubicka, G. A. Dominiak, Oficyna Wydawnicza „Epigram”, Bydgoszcz 2005.
- Bhabha H.K., Miejsca kultury, przeł. T. Dobrogoszcz, Wydawnictwo UJ, Kraków 2010.
- Goodenough W.H., W poszukiwaniu roboczej teorii kultury, w: Badanie kultury. Elementy teorii antropologicznej. Kontynuacje, (red.) M. Kempny, E. Nowicka, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004.
- Kroeber A.L., Istota kultury, rozdz. XVII, przeł. P. Sztompka, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1973.
- Burszta W.P., Antropologia kultury, Wydawnictwo „Zysk i S-Ka”, Poznań 1998.
- Ellner J.D. „Antropologia kulturowa, Globalne siły, lokalne światy, przeł. A. Gąsior-Niemiec, Kraków 2012.

9. Wolf E.R., Europa i ludy bez historii, przeł. W. Usakiewicz, Wydawnictwo UJ, Kraków 2009.
10. Harstrup K., Droga do antropologii. Między doświadczeniem a teorią, przeł. E. Klekot, Wydawnictwo UJ, Kraków 2008.
11. Barth F., Gingrich A. i inni, Antropologia. Jedna dyscyplina, cztery tradycje: brytyjska, niemiecka, francuska i amerykańska, przeł. J. Tegnerowicz, Wydawnictwo WUJ, Kraków 2007.
12. Durkheim E., O podziale pracy społecznej, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999.
13. Thomas W., Znaniecki F., Chłop polski w Europie i Ameryce, „Nota metodologiczna” t. 1, Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, Wrocław 1956.
14. Sahlins M., Wyspy historii, rozdz. przeł. I. Kołbon, Wydawnictwo „Atla2”, Kraków 2006.
15. Sahlins M., Z przeprosinami do Tukidydesa. Rozumienie historii jako kultury i odwrotnie, przeł. M. Usakiewicz, Kraków, Wydawnictwo UJ, Kraków 2011.
16. Kowalski M.A., Sztuka fraszobliwa, Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza, Warszawa 1988.
17. Descola P., Beyond Nature and Culture, Cambridge 2006.
18. Howes D.(red.), The Varieties of Sensory Experience, Toronto 1991.
19. Buliński T., Człowiek do zrobienia, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2002,
20. Barnard A., Antropologia. Teoria i historia, Wydawnictwo PIW, Warszawa 2005.
21. Paluch A.K., Mistrzowie antropologii społecznej, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1990. (Podręcznik).
22. Deliege R., Historia antropologii. Szkoły, teorie, autorzy, Warszawa 2011.(Podręcznik).
23. Angutek D., Magiczne źródła filozofii greckiej, Oficyna Wydawnicza „Epigram”, Bydgoszcz 2003.
24. Staszczak (red.), Słownik etnologiczny. Terminy ogólne Warszawa-Poznań 1987.
25. Nowicka E., M. Głowacka-Grajper (red.) , Świat człowieka – świat kultury. Antologia tekstów klasycznej antropologii, Wydawnictwo naukowe PWN, Warszawa 2007.
26. Eliot A., Koncepcje „ja”, Wydawnictwo Sic!, Warszawa 2007.
27. Angutek D., Kulturowe wymiary krajobrazu, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań 2013.
28. Kaniowska K., Modnicka N. (red.), Etyczne problemy badań antropologicznych, „Łódzkie Studia Etnograficzne”, tom 49/2010, Wydawca PTL, Wrocław-Łódź 2010.
29. Turner V., Gry społeczne, pola i metafory, Wydawnictwo UJ, Kraków 2005.

## Literatura uzupełniająca

1. B. Olszewska-Dyoniziak, Zarys antropologii kulturowej, wyd. II, Zielona Góra 2000.
2. M. Eliade, Sacrum – mit – historia, Warszawa .2006.
3. E.Nowicka, Świat człowieka – świat kultury. Wydanie nowe, Warszawa 2007.
4. Cz. Robotycki, Nie wszystko jest oczywiste, Kraków 1998.
5. E. Gellner, Postmodernizm, rozum i religia, przeł. M. Kowalczuk, Warszawa 1997.
6. A.Appadurai, Nowoczesność bez granic. Kulturowe wymiary globalizacji, przeł. Z. Pocek, 2005.
7. M. Bogunia-Borowska, M. Śleboda, Globalizacja i konsumpcja, Universitas, Kraków 2003.
8. H. Donnan, Th. M. Wilson, Granice tożsamości, narodu, państwa, przeł. M. Głowacka-Grajper, Kraków 2007
9. S. Vincenz, Nowa Itaka, w: Antropologia kultury, red. A. Mencwel, Warszawa 2000.
10. L. Stomma, Antropologia kultury wsi polskiej XIX wieku, Warszawa 1986.
11. Bukraba-Rylska, Socjologia wsi polskiej, Warszawa 2008, Warszawa 2000;
12. L. Stomma, Słońce rodzi się 13 grudnia, Łódź 1980.
13. A.van Gennep, Ryty przejścia, Warszawa 2005.
14. D. Angutek, Przesąd i zabobon – odmienne zachowania kulturowe, „Lud” 1999.
15. Grad J., Sankcje społeczne a obyczaj, w: W. Burszta, J. Damrosz (red.), Pożegnanie paradygmatu ? Etnologia wobec współczesności, Instytut kultury, Warszawa 1994.
16. Audycka B., Kształtowanie się wartościowania w potransformacyjnej Polsce na przykładzie przedmiotów codziennego użycia,[ w:] Antropologiczne badania zmiany kulturowej, (red.) K. Górny, M. Marczyk, Katedra Etnologii i Antropologii Kulturowej UW, Wrocław 2009.
17. Nowicka E., Świat człowieka – świat kultury, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005.
18. Grad J., Mamzer H (red.), Karnawalizacja. Tendencje ludyczne w kulturze współczesnej, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2004;
19. Stoffa A., A. Skubaczewska-Pniewska A.(red.), Teoria karnawalizacji. Konteksty i interpretacje Wydawnictwo UMK, Toruń 2011.
20. Karnawały w kulturze, „Konteksty” 2002, nr 3-4/2002.
21. Szczecińska-Musielak E., Pozanaukowe fascynacje innością kulturową, Wydawnictwo Naukowe „Scholar”, Warszawa 2010.
22. Buchowski M.(red.), Amerykańska antropologia postmodernistyczna, Warszawa 1999.
23. Geertz C., Interpretacja kultur, przeł. M. M. Piechaczek, Wydawnictwo UJ, Kraków 2005.
24. Kuper, Kultura. Model antropologiczny, przeł. I. Kołbon, Kraków 2005.
25. Castaneda C., Nauki Don Juana, Dom Wydawniczy „Rebis”, Warszawa 1980.
26. P. Stoller, Tastfull Ethnography, New York 1989.

## Uwagi

Zmodyfikowane przez dr Krzysztof Lisowski (ostatnia modyfikacja: 20-07-2016 10:57)

Wygenerowano automatycznie z systemu SylabUZ